

3937515 LCCS / M : สาขาวิชา : วัฒนธรรมศึกษา ; ศศ.ม. (วัฒนธรรมศึกษา)

คำสำคัญ : กระพั้น / หละ / ซาง / หมอกวาดยา / หมอแผนโบราณ

พานิพันธุ์ ฉัตรอำไพวงศ์ : การรักษาโรคกระพั้น หละ และซางโดยการกวาดยา : กรณีศึกษาหมอกวาดยาตำบลกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ( “ MANDLE PAINT ” A TRADITIONAL THAI MEDICINE FOR URI AND DI DISEASE : A CASE STUDY OF A FOLK HEALER IN KUIBURI SUBDISTRICT , KUIBURI DISTRICT , PRACHUAPKHIRIKAN PROVINCE ) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : เสาวภา พรศิริพงษ์ ศศ.บ. , ศศ.ม. , พรทิพย์ อุดุรรัตน์ , ศศ.บ. , ศศ.ม. , พ.ญ. เพ็ญภา ททรัพย์เจริญ พ.บ. , M.P.H.M. จำนวน 266 หน้า ISBN 974-663-045-8

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติและภูมิหลังของหมอกวาดยา องค์ความรู้ในการรักษาโรค การอธิบายโรค และกระบวนการรักษาโรคกระพั้น หละ ซางของหมอกวาดยา ระบบความคิด ความเชื่อ การอธิบายสาเหตุของการเกิดโรคกระพั้น หละ และซางในทัศนะของชาวบ้าน หมอแผนโบราณ และแพทย์แผนปัจจุบัน ตลอดจนศึกษาปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของหมอกวาดยา โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งประกอบด้วยหมอกวาดยาจำนวน 1 ราย ผู้ปกครองของเด็กที่ป่วยด้วยโรคกระพั้น หละ และซางจำนวน 60 ราย , หมอแผนโบราณ 2 ราย และแพทย์แผนปัจจุบัน 3 ราย ใช้เวลาในการเก็บข้อมูลในพื้นที่ศึกษาทั้งสิ้น 6 เดือน ตั้งแต่เดือน พ.ย. 2541 - เม.ย. 2542

ผลการศึกษาพบว่า หมอกวาดยาเรียนรู้การเป็นหมอกวาดยาจากบิดาของตนเอง โดยวิธีการจดจำจากประสบการณ์ที่ได้พบเห็นในชีวิตประจำวัน ส่วนองค์ความรู้ในการอธิบายโรคนั้นหมอกวาดยา หมอแผนโบราณ และชาวบ้านมีความเชื่อตรงกันว่าโรคกระพั้น หละ และซางเป็นโรคที่เกิดจากธรรมชาติและอำนาจเหนือธรรมชาติ สำหรับการรักษาที่เหมาะสมนั้นหมอกวาดยา และชาวบ้านมีความเชื่อตรงกันว่าต้องรักษาโดยการกวาดยาเท่านั้นจึงจะหายจากโรคได้ ในขณะที่ทางการแพทย์แผนปัจจุบันถือว่า โรคเหล่านี้เกิดจากเชื้อแบคทีเรียและไวรัส ถ้าปล่อยทิ้งไว้ให้โรคดำเนินไปก็สามารถหายเองได้ ส่วนการกวาดยานั้นหากปรับปรุงวิธีการกวาดยาให้สะอาดขึ้น ก็สามารถรักษาโรคดังกล่าวได้เช่นเดียวกัน เพียงแต่มีข้อแนะนำว่าไม่ควรทำการกวาดยาให้กับทารกเท่านั้น จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของหมอกวาดยานั้นได้แก่ (1) ระบบความคิดความเชื่อในเรื่องโรคกระพั้น หละ และซางของชาวบ้านและหมอกวาดยาตรงกัน (2) การกวาดยามีประสิทธิผลในการรักษา ป้องกัน และส่งเสริมสุขภาพเด็กไม่ให้เป็นโรคกระพั้น หละ และซางได้ (3) รูปแบบการให้บริการของหมอกวาดยา สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้าน (4) ค่าใช้จ่ายในการรับบริการไม่แพง (5) ชาวบ้านมีความเชื่อศรัทธาในตัวของหมอกวาดยา (6) การกวาดยาเป็นแบบแผนในการดูแลสุขภาพและส่งเสริมสุขภาพเด็กของชาวบ้านในอำเภอกุยบุรี ที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน